Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

«Πειραματικὴ Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν» (Σολίστ: Γιούζι Τακαχάσι, Γιάννης Χρονόπουλος, Δημήτρης Βράσκος, Νίκος Γκίνος. Διευθυντής: Μάνος Χατζιδάκις).

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ΑΝΤ. Κ. ΛΑΒΔΑ

Γιὰ νὰ ἐξοφληθοῦν ἐξ ἀρχῆς οἱ ἀντιρρήσεις προγράμματος ποὺ ἀφοροῦν στὴν συναυλία τῆς «Πειραματικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν» (16 Αὐγούστου), πρέπει νὰ λεχθῇ ὅτι, δὲν φαίνεται νὰ εἶχε μία λογικὴ αὐτὴ ἡ, ἐντελῶς ἀταίριαστη ἄλλωστε, πλαισίωσι τῶν συγχρόνων ἔργων μὲ τὸν Φρεσκομπάλντι, στὴν ἀρχὴ καὶ τὸν Μότσαρτ, στὸ τέλος. Διότι, ἡ «Πειραματικὴ Ὀρχήστρα» διακηρύσσει ὅτι, σκοπός της εἶναι ἡ ἀνάπτυξι ἔργων πρωτοποριακῶν. Ὁ σκοπὸς αὐτός, εἶναι ἀρκετὰ χρήσιμος καὶ ἡ ἐκπλήρωσί του ἀπαιτεῖ πολλὴ συγκέντρωσι καὶ πολλὴ προσπάθεια καί, τέλος, πολὺ εἰδίκευσι, ὥστε νὰ μὴν ἀφήνῃ, κανονικῶς, τὴν ἄνεσι κόπου καὶ χρόνου γιὰ τὴν ἄσκησι σὲ ἔργα ἐνὸς ἄλλου «στύλ». Ἀπεδείχθη, ἄλλωστε τοῦτο, μὲ τὴν Συναυλία τῆς ὀρχήστρας αὐτῆς. Ὅπου ἐφάνη ὅτι, εὐτυχῶς γιὰ τὸν κορμὸ τοῦ κυρίως, τοῦ σκοπίμου προγράμματός της, ἡ φροντίδα δὲν εἶχε καταμερισθῆ ἐξ ἴσου καὶ στὰ κρινόμενα ποὺ ἀπετέλεσαν τὸ ἔργο τοῦ Φρεσκομπάλντι καὶ τὸ Κοντσέρτο γιὰ Κλαρινέττο, τοῦ Μότσαρτ. Ἀλλὰ αὐτό, πάλι, συνιστᾷ ἕναν ἀκόμη λόγο ὥστε, τὰ ἔργα αὐτά, νὰ μὴν ἔχουν συμπεριληφθῆ στὸ πρόγραμμα. Καὶ ἐὰν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα ἡ ὑποψία ὅτι, τὸ Κοντσέρτο τοῦ Μότσαρτ προσετέθη γιὰ νὰ μὴν ἀποκλεισθῇ, τελικῶς, καὶ ὁ κλαρινεττίστας Γκίνος (ποὺ εἶχε προαγγελθῆ γιὰ τὸ μὴ ἐκτελεσθὲν ἔργο τοῦ Χατζιδάκι), τότε τὸ ἔρεισμα εἶναι ἀκόμη λιγώτερο σοβαρό, ἀπὸ ὅσο θὰ ἦταν ἐὰν ἀνεφέρετο ἁπλῶς σὲ μία ἰδιοτροπία. Καὶ εἶναι, ἐπίσης, ἐντελῶς ἀσύμφωνο πρὸς τοὺς ἐξαγγελλομένους ἰδεολογικοὺς σκοποὺς τῆς ὀρχήστρας. Ἀδίκησε δέ, ἐπὶ πλέον, καὶ τὸν ἴδιο τὸν Γκίνο αὐτὴ ἡ περιστασιακὴ ἐκτέλεσι, γιὰ τὴν ὁποία καὶ ἐκεῖνος δὲν ἦταν, ὅσον ἀπαιτεῖ ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἔργου, προετοιμασμένος.

Περατωθείσης τῆς μεμψιμοιρίας, ἔχει, πλέον, τὴν θέσι της ἡ ἀνεπιφύλακτος ἐπιδοκιμασία τῶν σκοπῶν ποὺ ἡ «Πειραματικὴ Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν» ἔχει θέσει εἰς ἑαυτήν, καί, ἐπίσης, τῆς ἐπιμελείας ποὺ ἀποδεικνύεται στὴν ἐπιδίωξί των. Διότι, ἀνεξαρτήτως τῆς οἱασδήποτε κρίσεως ὡς πρὸς τὸ καθ' ἕνα ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ ἐξετελέσθησαν, πρέπει καὶ ἀπὸ τὸν πλέον ἀντίθετο πρὸς τὶς τεχνοτροπίες αὐτὲς νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι, ἡ ἐν προκειμένῳ ἐνημέρωσι τοῦ κοινοῦ εἶναι ἔργον ἀναγκαῖο. Καὶ τότε μόνον εἶναι δυνατὸ νὰ διαμορφωθοῦν κριτήρια, ὥστε νὰ δικαιοῦται καὶ ὁ ἀκροατὴς νὰ πάρῃ κάπως ὑπευθύνως τὴν θέσι του, ὅταν ὑπάρχῃ ἡ γνῶσι τοῦ ἀντικειμένου καὶ ἡ ἐξοικείωσι μ' αὐτό. Καὶ ὅλες οἱ ἀναζητήσεις, ποὺ ἐξεφράσθησαν στὴν συναυλία αὐτὴ καὶ μὲ τὸ ἔργο τοῦ Ξενάκη καὶ μὲ τὸ ἔργο τοῦ Σισιλιάνου καὶ μὲ τὸ ἔργο τοῦ Ἀντωνίου, ἀποτελοῦν, οὔτως ἢ ἄλλως, ἐνδείξεις μιᾶς πραγματικότητος, τῆς σημερινῆς «ἐντεχνης» Μουσικῆς, ποὺ κατοπτρίζεται σὲ ἐπιφάνεια παγκόσμια.

Πρέπει, λοιπόν, νὰ ἀναγνωρισθῇ στὸν Μάνο Χατζιδάκι ὅτι παρέχει μίαν ὑπηρεσίαν καιρίας πνευματικῆς ὠφελιμότητος μὲ τὸ νὰ φέρῃ στὴν ἐξοικείωσι, στὴν γνῶσι καὶ στὴν κρίσι τοῦ ἀκροατοῦ τὰ δείγματα αὐτῆς τῆς πραγματικότητος. Ἀλλὰ συμβαίνει, ἐπὶ πλέον, ὅτι, οἱ ἀναζητήσεις αὐτὲς ἔχουν μίαν διατύπωσι ἰδιαιτέρων τεχνικῶν ἀξιώσεων. Καὶ εἶναι φύσει ἀδύνατο νὰ ἐμφανισθοῦν μὲ πνεῦμα «ἀρτιστικῆς» προχειρότητος ἢ ὑπαλληλικῆς «ρουτίνας», πού, ἄτυχῶς καὶ διὰ λόγους πολλοὺς καὶ ποικίλους, δὲν εἶναι σπάνιο, οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο, στὴν ἑλληνικὴ μουσικὴ ζωή. Προσέφερε, λοιπόν, καὶ τοῦτο τὸ καλὸ ἡ ὑπὸ τὸν Χατζιδάκι «Πειραματικὴ Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν»: ἕνα παράδειγμα ἐπιμελοῦς προεργασίας καὶ προσοχῆς στὴν ἐκτέλεσι, ἀλλὰ καὶ ἐμψυχωμένης συμμετοχῆς τῶν Μουσικῶν.

Τὰ «Εόντα» τοῦ Ξενάκη (ποὺ δὲν θὰ ἀπεμάκρυναν τὸν γράφοντα ἀπὸ τὴν θέσι ποὺ διετυπώθη στὴν στήλη αὐτή, τῆς 9ης Αὐγούστου, ἐξ ἀφορμῆς τῶν «Πιθοπρακτῶν»: ὅτι ἡ κατασκευὴ αὐτὴ παραμένει πάντοτε στὴν πλευρὰ τῆς Λογικῆς, ἐν ἀδιαφορίᾳ πρὸς τὴν ψυχολογία ποὺ θὰ ἠμποροῦσε ἡ μαθηματικὴ αὐτὴ σκέψι οὐσιαστικώτατα νὰ τὴν ὑπηρετήσῃ), εἶναι ἔργον ἀπαιτήσεων ἰδίως στὸ μέρος τοῦ πιάνου, ποὺ ἡ καταπλήσσουσα δεξιοτεχνία τοῦ Τακαχάσι ἔκαμε ἀκόμη ἐναργέστερες. Ἀλλὰ σὲ ἐξαιρετικῶς μεγάλο βαθμὸ καὶ στὰ μέρη τῶν χαλκίνων ποὺ συμπληροῦν τὸ μικρὸ ὀργανικὸ σύνολο. Πρέπει, ἐπομένως, νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ συμμετοχὴ τῶν Μουσικῶν ποὺ ἀντεπεξῆλθαν στὶς δυσκολίες ἀμετρήτων λεπτομερειῶν καὶ ἀνέδειξαν τὸν ρόλο τῆς ὁμάδος των. Εἶναι οἱ: Σαπελιὲ καὶ Τιμπὼ (τρομπέττα) καὶ οἱ Τουλόν, Λονγκο καὶ Μοϊσάν (τρομπόνι).

Τὸ «Κοντσέρτο γιὰ βιολοντσέλλο καὶ Ὀρχήστρα» τοῦ Γιώργου Σισιλιάνου, μία σύνθεσι μὲ στερεὰ συγκρότησι ποὺ «δένει» ἕνα περιεχόμενο πλούσιο σὲ φαντασία ἀλλὰ καί, σὲ πολλὰ σημεῖα, ἀποπνευματωμένη συγκίνησι, εἶχε σολίστ τὸν Γιάννη Χρονόπουλο. Ὁ Μουσικὸς αὐτὸς (ποὺ ἐγνώρισε, ὅπως καὶ ἄλλοι ἄξιοι, τὴν ἀνάστροφο εὐεργεσία τῶν ἑλληνικῶν συνθηκῶν ἐξελίξεως ἑνὸς Μουσικοῦ, ὥστε νὰ εὑρεθῇ μακρὰν μὲν τοῦ τόπου αὐτοῦ, ἀλλὰ στὴν θέσι τοῦ α΄ βιολοντσέλλου τῆς Φιλαρμονικῆς Ὀρχήστρας καὶ τῆς Ὄπερας τοῦ Γκράτς...) ἐμφανίζεται, κάθε φορὰ ποὺ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἀκουσθῇ ἐδῶ, συνεχῶς σὲ ἀνώτερα ἐπίπεδα ἀνερχόμενος. Κύριος τοῦ ἤχου του καὶ τῆς ὅλης τεχνικῆς του, ἔδωσε στὸ Κοντσέρτο τοῦ Σισιλιάνου μίαν ἑρμηνεία πραγματικῶς μεγάλης γραμμῆς καὶ ἀπέδειξε μία διεισδυτικὴ ἐμβάθυνσι καὶ μίαν ἀληθινὴ πνευματικὴ φιλία, στὸ ἔργο ποὺ ἀνέλαβε νὰ ἀναδείξῃ.

Ὁ νέος βιολονίστας Δημήτρης Βράσκος, ἀξίζει τὸν ἔπαινο γιὰ τὸ ἐγχείρημα νὰ ἀποδώσῃ τὸν δύσκολο ρόλο τοῦ σολίστ στὸ κοντσέρτο τοῦ Θεόδωρου Ἀντωνίου, ὅπου ἐφάνη ἕνας Μουσικὸς ποὺ θὰ πρέπει νὰ προσελκύσῃ μία πολὺ εὐμενῆ προσοχή. Τὸ ἔργο τοῦ Ἀντωνίου, ἐξ ἄλλου, πλῆρες εὑρημάτων — ὑπερφορτωμένο μᾶλλον ἀπὸ αὐτὰ ποὺ, ἐν τούτοις, ἦσαν πάντοτε ἐνδιαφέροντα — ἀπεκάλυπτε, πάντως, τὴν κυριαρχία τοῦ «συστήματος». Καὶ ἡ δεσποτεία τοῦ συστήματος, ἔβλαπτε συχνὰ τὴν ἀποκάλυψι τῆς γνησίας μουσικῆς οὐσίας πού, καθὼς φαίνεται, ἐνυπάρχει, δυνάμει, στὸν Συνθέτη.

Ὁ Μάνος Χατζιδάκις, ὡδήγησε τὴν ὀρχήστρα του καὶ συνεργάσθη μὲ τοὺς Σολίστ, σὲ ὅλη τὴ διαδρομὴ τῶν, γεμάτων ἀπὸ τεχνικὲς καὶ ἑρμηνευτικὲς δυσχέρειες, νέων αὐτῶν ἔργων, κατὰ τρόπον ποὺ ἀποκαλύπτει μία πολὺ σοβαρῶς ὑπολογίσιμο ἱκανότητα, ἀφ' ἑνὸς ἀναλυτικῆς διερευνήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου συνθετικῆς ἀναπλάσεώς των. Καὶ ἀποτελεῖ, μέν, ἡ ἱκανότης αὐτή, μία προϋπόθεσι πού, ὅμως, δὲν τὴν συναντᾷ κανεὶς συχνά, ἀλλὰ καὶ μίαν ἐγγύησι γιὰ τὸ ὅλον ἔργο τῆς «Πειραματικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν».

ΑΝΤ. Κ. ΛΑΒΔΑΣ